

APOLONIJE SA RODOSA
EP O ARGONAUTIMA

APOLONIJE SA RODOSA

EP O ARGONAUTIMA

Ep sa helenskog metrički preveo,
uvodnu studiju i komentare sačinio
Dr MARKO VIŠIĆ

Beograd, 2023.

Naslov originala:

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΡΟΔΙΟΥ
ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΩΝ

Ed. R. F. Philippe Brunck, Lipsiae 1810.

SADRŽAJ

<i>Predgovor</i>	7
------------------------	---

I

APOLONIJE SA RODOSA I NJEGOVO DJELO

1. <i>Mitsko-herojska epoha, uzor Apolonijeva književnog stvaralaštva</i>	11
2. <i>Epska poezija, izvor Apolonijevog književnog djela</i>	13
3. <i>Aleksandrijska poezija, idejni okvir Apolonijevog epskog stvaralaštva</i>	15
4. <i>Vrijeme i mjesto Apolonijeva rođenja i života</i>	18
5. <i>Ep o argonautima: vrijeme postanja, verzije, sastav i sadržaj</i>	19
6. <i>Idejno ustrojstvo i umjetnička vrijednost Epa</i>	23
7. <i>Likovi Epa</i>	24
8. <i>Apolonije i naučna kretanja njegova vremena</i>	28
9. <i>Predanje o argonautima, pjesnikova originalnost, izvori i odjek djela</i>	29
10. <i>Jezik i stil</i>	31

II

EP O ARGONAUTIMA

Pjevanje prvo	35
Pjevanje drugo	83
Pjevanje treće	127
Pjevanje četvrto	171
<i>Literatura</i>	233

Predgovor

Baveći se dugogodišnjim istraživanjem duhovnog i vjerskog života drevnih Helena pohranjenog u njihovim književnim djelima, smatrah umjesnim da na naš jezik stihom originala, heksametrom, sa helenskog jezika prevedem djelo Apolonija sa Rod (os) a, *Argonautika*, odnosno *Ep o argonautima*, nastao u trećem vijeku prije Hrista, po umjetničkim kvalitetima, poslije *Ilijade* i *Odiseje*, nesumnjivo najznačajniji ep iz cjelokupne helenske književnosti i ujedno najobimnije pjesničko ostvarenje iz helenističke književne baštine.

Nastojeći da prevod postigne ne samo visoku umjetničku vrijednost nego i naučnu utemeljenost, autor našega prevoda gotovo je četiri godine istraživao jezik, sastav i sadržaj *Epa*, što je rezultiralo preglednom uvodnom studijom i temeljnim komentarima u kojima su helenska božanstva objašnjena sa stajališta prirodne filosofije.

Prevod *Epa* temelji se na kritičkom izdanju što ga je priredio Richard François Philippe Brunck (Rišar Fransoa Filip Brunk), Lipsiae 1810.

Od prevodâ na stranim jezicima, prevodiocu je od velike pomoći bio doslovan prevod na latinskom jeziku od Varona Atačanina iz prvoga vijeka prije nove ere, pod naslovom Apollonii Rhodii, *Argonautica*.

Osim gornjeg, prevodilac se služio i njemačkim slobodnim prevodom *Epa* od C. R. von Osiander-a, pod naslovom Apollonius des Rhodiers, *Argonautenfahrt*, Stuttgart 1837.

Prevodiocu je od koristi bio i slobodan prevod *Epa* na češkom jeziku od Jozefa Jaroša što ga je u Pragu, godine 1924, izdala Češka Akademija Nauka i Umjetnosti pod naslovom Apollonia Rhodskeho, *Argonautika*.

Od nemale pomoći prevodiocu je bio prozni prevod na engleskom jeziku od E. V. Rieu (Rie) pod naslovom Apollonius of Rho-

des, *The voyage of Argo*⁵, London 1972, posebno uvodna studija uz prevod *Epa*.

O sadržaju *Epa*, to jest mitskom predanju o putovanju helenskih mornara na lađi Argo po zlatno runo iz tesalskog grada Jolka u Kolhidu, današnju Gruziju, recimo toliko da je izložen po mitskom obrascu, što će reći da je izložen potpun i logičan tok središnjeg događaja, radnje u koju je upleten veliki broj zgoda što ih argonauti doživljuju putujući do Kolhide i natrag. Kao takav *Ep* po strukturi ne pripada krugu homerskih nego kikličkih epova, bez tipičnih mjesta, stalnih epiteta i ponavljanja, opširnog zahvatanja u stvarnost, što susrećemo kod Homera, kao i postavljanja velikih pitanja o životu i smrti, pravdi i nepravdi, čojstvu i junaštvu na temelju mitoloških predanja, što ih susrećemo u dramama Ajshila, Sofokla i Euripida. U mjesto toga u *Epu* susrećemo objektivan epski stil, hoću reći objektivno izlaganje starih mitova uz brojne dopune i objašnjenja iz oblasti geografskih naziva, obreda i običaja pojedinih plemena i naroda.

Neosporni umjetnički kvaliteti koji *Ep* čine osobenim u cjelokupnoj antičkoj epskoj književnoj zaostavšini jesu: davanje izgleda stvarnosti bajoslovnom predanju o skupu argonauta koji putuju po zlatno runo u Kolhidu; velika vještina u pisanju epske poeme sa ličnog stajališta posmatranja; dramatično izlaganje i nepogrešivo oko za dramatičan trenutak; prirodan smisao za humor; moćno psihološko zapažanje, odnosno portretisanje duševnih stanja pojedinih ličnosti što rezultira veoma živim likovima u *Epu*; uspjeti prizori iz svakidašnjeg života; živi i slikoviti opisi određenih događaja; uspjele poredbe i nadasve uvođenje ljubavi kao pokretača epske radnje oličene u buđenju i postupnom narastanju ljubavnog osjećanja lijepe čarobnice Medeje, kćerke kolhidskog vladara Ajeta prema Jasonu, glavnom junaku *Epa*, čime je Apolonije trajno zadužio evropsku književnost u cjelini.

Ep, koji se sastoji iz četiri pjevanja sa ukupno 5.838 heksametara kod nas se prvi put, bez prethodnog ma kakvog pokušaja, u cjelini prevodi stihom originala. Konstatovat nam je da je ovo, koliko je autoru prevoda gornjeg *Epa* na naš jezik poznato, prvi integralni prevod na neki savremeni evropski jezik u kojem je u potpunosti prenesen smisao, jezik i duh izvornika. Razlog teškoće prevođenja *Epa* sastoji se u tome što isti spada u učenu, kabinetnu poeziju, čime se i inače odlikovala aleksandrijska poezija.

Autor našega prevoda težio je da prevodu osigura onu misaonu dubinu, tačnost i nesvakidašnjost jezika kojim se osobinama *Ep* odlikuje u originalu. Koliko je u tome uspio ostavlja sudu kompetentnog i dobronamjernog čitaoca kome i namjenjuje gornji mukotrpan i savjesno sačinjen prevod.

Dr Marko Višić

